

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETNO—YEAR XVI.

Cena 50c. Issued as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 22. marca (March 22), 1923.

Subscription \$2.00
Yearly

Uredniški in upravniki pre-
stori: 2857 S. Lawndale av.

Office of publication:
2857 S. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4222.

STEV.—NUMBER 69.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 2, 1917, authorized on June 14, 1918.

SIROMAŠNI MESTNI PREDVALEC NAJ PLA- ČA, BOGATIH VŽIVA.

Sodnik Baraga pravi, da bo cena cenem stanovanjem zopet po- skočila.

BREMENA NOVI MASA, PE- ŠČOJA LJUDI PA SE VALJA V RAZKOŠJU.

Chicago, Ill. — V temanjih velikih so imeli ljudje, ki jim ni bilo treba delati, sužnje. Ti so jim garaži ter kopičili bogastvo, da so ga mogli brezkrno vživati, ker so bili bojna boljše in plemenitejše krv. Sodenje je bilo v izvadki. Človekovo ga je smatral za neizogibno potrebo. Kapitalisti in cerkev oblasti so si bili edini v tem svetu, in zasluženih človek je moral delati za državo, bogatine in cerkev. Vedno ljudi je bila sužnjaka. Pa je prišel čas, ko so nekateri plemeniti ljudje prišli do spoznanja, da je sužnjevstvo sramota za civilizacijo. To je bilo ponudko. Podrugod pa so se sužnji sami upriči svojim gospodarjem. In tako se je zgodilo, da je bilo še po par tisoč letih odpravljeno osebno sužnjevstvo manjšo po vseh civiliziranih deželah.

Toda s tem pa še nì bila odpravljena revščina, ki je verna in zvesta tovarševska ogromne večine sedanjega slovenstva in pa dokaz, da je Slovenska družba že strašno bolna. Revne mase morajo garanti in opravljati najtežja in najvažnejša dela za borno uskladanje življenja. Moderno sužnjevstvo je danes doma vseporod, kjer koli je bila poprej osebna sužnost.

Ihremena, ki jih zahtevajo danes razmere, nosi ogromne armade revnih in bednih. Ta masa mora delati dan za dan, če se bo kaže predčišči. Prevalen čimotij je siromak v današnji družbi. Brez njega bi bil svet nazaj, ali pa sploh nikam. Obstal bi, in zastalo bi vse delo.

O tem neovrgljivem dejstvu je prepričan tudi vsak bogatin. Slabe plače, slabe delavške razmere sploh, a kljub temu pa draginju na vseh koncih in krajeh!

Poleg hrane je človeku stanovanje eden glavnih pogojev za zdrav razvoj, za zrelo in blagovstanje.

Delavska stanovanja niso v nobenem izviru razkošna. Saj delavec tudi ne kaže razkošja, čeprav je bolj upravljen do njene-kakor pa kak bogataški lenuh. On si želi rdravih sob. Ipa le pojdi po mestu ter si ogledi tista delavska stanovanja! Ustrajši se boj in mora te bo celo sram, da živi v tej prosvitljeni dobi. Zdravnik priporočajo snago. Dobre. Vsak delavec, ki je količajk zaveden in napreden, ve, da je snaga neobhodno potrebna za zdravje njegove družine. Ali kako imeti snago v hiši, ko pa ima le par sob na raspolago, a otrok pa celo kopico? Mati in oče morata na delo. Otričo so prepričeni sami sebi.

Delavska stanovanja so v tako slabem stanju. To pa ne morda radi delavcev nemarnosti, nega radi pohlepnosti in skoposti hišnih gospodarjev, ki so po velikih mestih vse veliki bogatiki.

V čikačkem mestu preostaja

(Dalje na 3. strani.)

Pregled vočjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Izjava treh državnih prič v hrenškem procesu zavriena.

Zidovska banka v Chicagu skrnihala: 3000 hidovskih viagatljev, večinoma delavec je ob dehar.

Stavka železniških mehanikov deloma še traja.

Zvezno sodišče v West Virginiji ustavilo "checkoff" rudarski uniji.

Wisconsinska legislatura zopet udarila po milici.

Inozemstvo.

Delavska stranka Anglije predložila resolucijo v parlamentu za odpravo kapitalizma.

Voditelji druge internacionale v Parizu sklenili, da naprosijo Ameriko in ligo narodov za posredovanje med Francijo in Nemčijo.

Poljaki in Litvinci zopet reprodojejo s orotjem.

Tri velike stavke na Angleškem.

ŽELEZNICARJI DELO- MA ŠE STAVKAO.

Unije pravijo, da je še 150,000 železnicarjev na stavki, železnice pa trde, da so vsa mesta zasedena.

PRIKAZETI KRAJI PRIČAJO, DA STAVKE ŠE NI KONEC.

Chicago, Ill. — V Združenih državah je še vedno 150,000 železnicarjev na stavki. Tako zatrjujejo unijaki uradniki. Na drugi strani pa železnice ne marajo priznati, da je temu tako, nego pravijo, da je stavke še konec.

Tedne na tedne so bila poročila o prvi splošni železnica stavki v vsekom listu na prvi strani. Potem pa je pridla zloglasna sodna prepoved zveznega generalnega pravnik Daughertyja in pa poravnjanje med stavkarji in skupino železnic, kateri je stal na čelu Daniel Willard. Vse to je navidezno kazalo, da je stavke konec, in občinstvo se ni več brigalo ranjo. Le tisti, ki se jih je treba posluževati železnic, na katerih je še danes železnica stavka, prav dobro vedo, da železnarske stavke še danes niso konec.

Protesti od strani ljudi iz New Englands, kjer niso prejemali prepoveda v zadostnih kolicinah; in strani kmetov na jugozapadu, ki pravijo, da je obravvanje tukajnjih železnic pomanjkljivo, je imel menda predsednik Harding.

"Po dolih obvestilih sodim, da je nadaljni nesporazum med železnicami in železnicarji v veliki meri odgovoren za slabo obravvanje železnice po nekaterih krajinah, kjer ne prihaja premog v zadostni meri, kar je povzročilo veliko trpljenja v mnogih občinah in slabilo industrijo na splošno.

(Dalje na 3. strani.)

Pretegovanje za zvereno postavo proti lin-čanju.

Washington, D. C. (Fed. Press.) — Boj za ustanovitev zvezne postave proti linčanju se bo nadaljeval v prihodnjem kongresu, kakov so je izjavil kongresnik L. C. Dyer iz države Missouri. Ta poslanec je bil že sestavil zadevno predlogo, pa je bila odklonjena v zadnjem kongresu vseh odporn na strani reakcionarnih poslancev.

Dyer je storil to zaobjubo na shodu, ki ga je v tem mestu imela Narodna zveza za napredek angleškega ljudstva. Rekel je tudi, da bo njegova, republikanska stranka, v prihodnjem kongresu "nekajko oslabljena", ali bo pa že vseeno imela kontrolo in lahko podpirala nov boj za kaznovanje očinc, ki depaščijo linčanje.

Vihar štrajkov na Angleškem.

Rudarji, kmeti in težaki in stavbinski delaveci in gibanju.

London, 21. marca. — Cela vrsta velikih stavk je prišla s spomladajo na Angleškem. V South Walesu je 20,000 rudarjev v stavki; boj se razširja na druga prenovniška polja.

V okoliju Norfolka je začrnilo 12,000 organiziranih kmetiških težakov, katerim so posestniki množili mende na 22 Silingov (okrog \$5.25) tedensko. Tudi ta strajk se razširja na sosednje kraje.

Splošna organizacija stavbinskih delavecev je zaključila s 140,000 glosami proti 42,000, da ne sprejme mnenja mende. To pomeni, da stavbinski delaveci začnajo, sko se njihovi delodajalci ne podajo,

VEČNI PREDSEDIŠKI KANDIDAT BRYAN ŽE IZTEZA TIPALNICE.

Suhodaki progressiv bo po njegovem mnenju izabran dosegel predsedniško mesto.

NAROD RAJE NAKLONJEN DEMOKRATIČNI STRANKI.

Miami, Fla. — Že trikratni demokratični kandidat za predsedništvo Združenih držav William Jennings Bryan je že joč zaznajil o tem, kako bi naj bilo v volilni kampanji za svezno predsedništvo v letu 1924.

V tem razmisljanju je prišel naposled do zaključka, da osebe več ne vlečajo dandas. Ce bi bil prišel do tega sposnanja že prej, bi ne bil trikrat predsedniški kandidat. In ce je vstati njegova letočinja misli na resne, potem je upati, da se v prihodnjih volilnih borbah in pehanjih za svezni predsedništvo ne bo Mr. Bryan sili v ospredje.

Kakor je javnosti zatrdil ta teden, mu je vseeno, katera oseba naj bo nominirana za predsedniškega kandidata. Ali bo Harding renominiran, ali ne, tega nima on (nar. Bryan) določil, ker se ne bo vmenjal v izbiranje republikanskega kandidata. Ali ima se pa na upravičenega govoriti o tem, kaj naj stori demokratska stranka v tem oziru.

Bryan svetuje demokratom očutiti vse osebne ambicije ter imenovati moža, ki še ni nikomur znani. Ne vemo, ali hoče s tem nasvetom pripeljati demokrate na misel, da bi zopet njega postavili za kandidata, ali ne. Kajti lahko bi to bilo vendarje mogoče, če pomislimo, kako rad bi bil Mr. Bryan vsaj štiri leta zvezni predsednik.

"Narod se obrabi k demokratični stranki," je dejal Bryan. "Tet se je pokazalo v volitvah lanskog leta. Znano mi ni, da bi se kdaj poprej ljudstvo tako zogisalo ob sodil stranko v premodi."

"Nič se od volitev sem še ni prisnil, kar bi pokazalo, da se je to američni obrnila v kakšno drugo stran."

V zadnjih novembarskih volitvah je bilo žestinsedemdeset republikancev poraženih, in niti en demokratični volilni okraj ni bil izgubljen."

Mr. Bryan računa na podlagi zadnjih novembarskih volitev, ki so v resnicu izpadli demokratični stranki v prilog. Ali suhodaki apostoli pa morda ne vpoštevajo tu-

kajnajih železnic pomanjkljivo, je imel menda predsednik Harding v mislih, ko je pisal pismo, v katerem občaljuje, da se skoro pol železnice ni pobotalo s svojimi brejščnimi uslužbenimi.

V tistem pismu pravi predsednik Harding:

"Po dolih obvestilih sodim, da je nadaljni nesporazum med železnicami in železnicarji v veliki meri odgovoren za slabo obravvanje železnice po nekaterih krajinah, kjer ne prihaja premog v zadostni meri, kar je povzročilo veliko trpljenja v mnogih občinah in slabilo industrijo na splošno.

(Dalje na 3. strani.)

Demokratični kandidat ne sme biti zastopnik Wall Streets, niti ne predstavnik pristavev in zagovornikov "mokrote". Stranka mora izbrati kandidata iz sredine demokratov, ki so progresivni in "suhi". Prihodnji kongres pa bo spravil v jasno obliko vprašanja, na podlagi katerih se bodo izbrali kandidati, zakaj politična vprašanja delajo kandidate, ne pa narobe," je dalje reklo mr. Bryan.

Demokratični kandidat ne sme biti zastopnik zlatega teleta na Wall Streetu v New Yorku, pravi gospod apostol suhodakega evangelijskega polja.

Da, ne sme biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

All je to morda demokratična stranka! Ali se more s tem ponosati morebitni republikanski?

Vsekakor ve, da ni niti prvo, niti drugo res. Le politična stranka, ki jo sestavljajo elementi delavških-kmetiških organizacij, more trditi kaj takša in postaviti predsedniškega kandidata, ki bi ne bil zastopnik zlatega teleta.

Splošna organizacija stavbinskih delavecev je zaključila s 140,000 glosami proti 42,000, da ne sprejme mnenja mende. To pomeni, da stavbinski delaveci začnajo, sko se njihovi delodajalci ne podajo,

(Dalje na 3. strani.)

Na Baltiku grezi nova vojna.

Litvinija noče sprejeti odločka Hrga narodov, da Vilna pripade Poljski.

Riga, 21. marca. — Litvinška vlada je včeraj zavrgla sklep poljskega sveta v Parizu glede predaje Vilne Poljski.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandidata more postaviti le tista stranka, ki ni imela, niti nima sedaj nobenega ljubavnega razmerja z gospodo na Wall Streetu.

Zaključek litvinške vlade je, da ne more biti. In takšega nedovisnega kandid

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Gene oglašav po državama. Naknadni na tri mesece.

Narodina: Zdajnjeno države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 na pol leta, \$1.35 na tri mesece, in na končno \$0.50.

Nadov na vse, kar ima vse v tem:

"PROSVETA"

2007-55 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske National Benefit Society.

Owned by the Slovenske National Benefit Society.

Advertising rates on request.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year;

Chicago \$6.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

SLIKE IZ NASELBIN.

Waukegan, Ill. — Dne 25. aprila t. l. bo poteklo deset let, odkar je bila organizacija Slov. narodne doma inkorporirana. Koliko štev in trudnoljubega dela je bilo treba v tem času, ve le oni, kateri je sodeloval na kakršenkoli način, da imamo danes stavbo, katera v resnicici sluji svojemu namenu. Kako je že v splošnem navada, tako bomo tudi nai obhajali desetletnico obstanka v dnevih 28. in 29. aprila ter 5. in 6. maja t. l.

Stiri dni bomo obhajali naš narodni praznik, to pa iz razloga, ker so nam razna kulturna in podporni društva obljubili svojo pomoč. V soboto večer 29. aprila bo otvorila našo slavnost Slov. nar. čitalnice ter mladiški odsek čitalnice, s petjem, igro in plesom. V nedeljo 29. aprila bodo sodelovala zopet naša kulturna društva: Slov. izobraževalni klub, jug. delavski klub "Prosveta", tamburaški zbor "Prosveta" in naše največje podporno samostojno društvo z raznimi koncertnimi točkami, igro in plesom. V soboto 5. maja bodo praznovala naš praznik vse podporno društva, katera so zainteresirala v domu. V nedeljo 6. maja pa pridejo naši sosedje iz Milwaukeea, Wis.: Slov. soc. zbor "Naprej" z narodno drama "Sin", katero bodo vprizigli na našem odru. Ta dan, ob zaključku, bodo nastopili tudi razni govorniki, kar je glavno, nastopili bodo tudi slovenski Sokoli in Sokolice.

Kakor razvidno, program bo ogromen in treba bode zopet mnogo dela, preden se vse to završi, zato pa prosim vsestranskega sodelovanja od vseh rojakov v naši koloniji. V ta namen bomo tudi izdali malo spominsko knjizico, ki bo vsebovala kratko zgodovino S. N. D., kratek pregled poslovanja, imena vseh naših kulturnih, gospodarskih in podpornih društev, imena naših trgovcev itd. Knjizica bo lečno izdelana in upam, da bo vse skupino primeren dar.

To je torej naš načrt za to slavnost, kateri je že v teku. Društva se že pripravljajo s programom in igrami, Sokoli se vadijo s prostimi vajami in tudi iz Milwaukeea sem čul, "da se vse nekam pripravlja za dan 6. maja." Seveda samo ob sebi je pa umevno, da so tudi vabjeni naši sosedje iz Racina, Wis., Kenosha, Wis., in iz Chicago. Vsak je dobrodošen na naš narodni praznik in jamčim vam, da ne bo nikomur žal.

Vabljeni so vsa naša društva, ako zborujejo v Domu ali ne, zato da bi že bil, da se otresemo tistega odtujenja. Vsak je dobrodošel v naš dom, ker postavili smo ga da služi nam, to se pravi vsem Slovencem v naši naselbini.

Zato pa rojaki na plan, vsi kot eden, naprej za naš narodni praznik, proslavimo ga kar največjemu, da nam bodo ti dnevi ostali v spominu za vedno, da smo po dolgih desetih letih pod svojo lastno streho včivali nad našega dela. — Paul Bartel, tajnik SND.

Palisades, Cole. — Zopet se oglašam z žalostno novico o usodi, ki je zadela naše že itak nesrečno društvo. Žrtev profitabilnosti denarnih mogotev je postal sobrat Louis Lesser, ki je bil star komaj 21 let. Zaposen je bil pri Silver King družbi v Park Cityju, Utah, kjer je opravil ponosno delo s sodelavcem Joe Gaspericem. Ko sta prišla v rov je bil napoljen s strupenim plinom, ki ju je námetu zadušil.

Oče pokojnega člena Louisa je delal po dnevni in ko sina ni bilo iz rova, je nič budega slučet in misleč, da je opravila nočno delo, kot je storil že večkrat prej čez uro, slednjih pričel povpraševati, kako da sina ni. Dobil je obvestilo, da sta se oba poneseli večer prej. Na rešilno delo se je podala večja partija, ki pa ni imela uspeha. Polagati so moralni potem cevi, da so odstranili strupeni plin in so mogli do žrtev. Drugi dan so ju dobili na površje.

Ko sem dobil obvestilo o tej nesreči sem takoj šel v Grand Junction, kakov tudi njegov brat in sestra in njen mož. Tam stanuje mati in tri sestre pokojnika in čakal sem nadaljnih poročil zaradi pogreba. Delal sem v sporazumu s predsednikom društva, da bi bil ponesrečenec pokopan v bližini svojega društva, pa mati, brat in sestre so mi pristali, da bo pokopan v Palisades.

Oče pokojnika je prišel še v torek zjutraj ob treh s pokojnemu sinom in ker je stanovanje poleg telefonske postaje, smo takoj njegovo truplo odnesli na dom.

Vsek si lahko predstavlja tugo, ki je zavladala s tem v družini, ko smo odprli rakev in so starši, bratje in sestre pokojnika ugledali dragega sina in brata srivega.

Premislite, rojaki, koliko več gorja bi šele bilo, če bi pokojnik ne bil pripadal k nobenemu podpornemu društvu v današnjih krizičnih časih. V tem lahko vidite, kako potrebna je podpora organizacija in če je niste član, pristopite k naši sloveči S. N. P. J., o katere koristi se lahko vedno preprečite. Kdo se bo v takem slučaju zavzel za vas, če se ne bo društvo, h kateremu pripadate.

Pogreb pokojnika se je vrnil po katoliškem obredu in je bil nadveč siajan, za kar se v imenu društva vsem udeležencem zahvalil. Ostalim sorodnikom pokojnika jarekam naše sojalje. Za avtojim sinom žalujeta Louis in Frančiška Lesar, starši; Jožan, Frank, Andy, bratje ter Frančiška, omož. Debelak, Elsi, Karolina, Ana in Doroteja, sestre.

Počivaj mirno, dragi sobrat v svobodni zemlji. — David Šusterič.

Klein, Mont. — Ker imam ravno čas, čeprav rov obratuje s polno paro, prebiram ene in druge delavške časopise. Zanimam se bolj za dopise iz Rusije kakor tudi od drugih rojakov v "Prosveti".

Rev. dr. Grant pravi, da ne veruje v božanstvo Krista, skorajno je pastir njegove vere, ne veruje, da je bog ustvaril Adama in Eva in trdi, da je vse skupaj lepo izmišljens pravljica. Torej če tak ne verjame, ki bi imel druge učiti in od česar se živi, je tudi čas za take, ki ga poslušajo, da nehajo podpirati njega in vse, ki propovedujejo nekaj, kar sam ne verjamejo. Grant pravi, da verjame v evolucijo človeka, jaz pa se tega ne verjamem. Tudi ne verjamem v prvi ali drugi testament, niti v Darwinovo evolucijo človeka, s katero hočejo on kot Oglesy in drugi dokazati človeštvo, da človek izhaja iz pradev opice. Njih trditev je zavrnata neverjetna kakor trditev prvega in drugega testamenta.

Zdravnik trdijo, da človek ni bil nikdar podoben drugemu kot človeku, samo da je bil pred sedem ali osmimi tisočletji močnejši, lepi, a ne tako izobražen in civiliziran kot dandanes. Dalje trdijo, da se človek današnjih dni bliža podobi opice, ne z izobraženostjo temveč s podobo.

Če beremo zgodbe svetega pisma ali stari testament, najdemo, da je bog ustvaril Adama in Eva iz nič. Da to ne more biti res, nam je dokazuje razna plemena in poti, ki jih imamo na svetu. Pa tudi če vzamemo ledeno dobo, ki je bila davno prej kot piše sveto pismo, da je bil ustvarjen prvi človek, in so živelki takrat ljudje, ki so rabili že primitivna kamnitna orožja, vidimo, da je tolmačenje vere o ustvaritvi izmišljena pravljica. Po mnenju cerkve je bil prvi človek ustvarjen pred šest tisoč leti, to je bilo torej tedaj, ko moderna veda dokazuje, da se na severu in jugu že borili ljudje s svojim primitivnim orožjem.

Tudi raziskovalci, ki so odkrili raznase prastara mesta in izpod razvalin izkopujejo različne dokaže, so nam svedok, da je človeštvo prav tanko, in bi mu drugemu želidovalo, vzemti gobicu. Posebeno pa je treba paziti, če je blago barvano. Poizkusni najprej, na malem koščku blaga, ali kislina dotično barvo prime ali ne. Če se barva v tej kislini spremeni, ne moreš z njo odstraniti madeža, temveč postane vedno večji.

Solnčne poge se menjajo v razdobju enajstih let. Vreme na Grinlandiji se izpreminja z njimi.

Ledene gore imajo svoj izvor v Grinlandiji, kjer so že kot ledene ki so kopnem. Vsako pomlad se jih celo vrsta odkrjne ter zmuze.

Rev. dr. Grant pravi, da je posebno občutljiv ob ogrevanje solnčnih žarkov. Brž ko se vrne pomlad tajkaj, se jamejo lomiti ledene gore od ledenskih, odkoder spolze v morje, kjer so potem v Atlantiku običajen pojav od maja do julija. Ali letos je bila zima v arktičnih krajih izredno topla. Zato so se gore lele lomiti že pet tednov prej kakor po navadi.

Na solnču so vidne nekakne pegi. Te vplivajo na toplosto solnčnih žarkov. Kadar je peg najmanj, tedaj pošilja solnce največ toplo na zemljo. V arktičnih krajih, in v tem slučaju je največ ledene gor na morje.

Solnčne poge se menjajo v razdobju enajstih let. Vreme na Grinlandiskem se izpreminja z njimi.

Torej pilihite vi, mi pa homo kopali.

Pozdrav vsem zavednim sobatom. — Anton Kralj.

Prihodnji mesec se zopet pojavijo ledene gora.

Dne 15. aprila letos bo enajst let, odkar se je potopila tedaj največja ladja Titanic. Tisto razmerje ledu, ki so pogname pravkar imenovano ladjo na dno morja, se zopet ustvarjajo. Ledene gora so posebna nevarnost vsakih enajst let. Spomladi 1. 1912. je bilo morje blizu New Foundlanda polno ostrih in visokih gor planajočega ledu. Lani so se tiste gore vrnile.

Kapitan Peter Van den Hensel, ki je pravkar dospol v pristanisce na potniškem parniku Nieuw Amsterdam, poroča, da je mnogo ledene polj opaziti na poti, po kateri navadno plove njegov parnik. On sam je videl sila veliko množice splavov in gor ledu v zemljiski dolžini med 42. in 50. stopinjo. Nekateri tistih nevarnih pasov merijo po njegovi izjavi več kakor po 250 stičarskih milj.

Nevarnost je skrita, zakaj, led planja kakih sedem osmin svoje debeline pod vodo. Vozila vidijo pred sabo le majhne kupe tistega ledu. Ke je zadeba ladja Titanic nešreča, ni bilo videti skoro nič ledale daleč naokoli. Gore so morale plavati pod morsko gladino. Neopazene so se zagnale v ladji. Ne stene ter jih prebole in prezale.

LEDENE gore imajo svoj izvor v Grinlandiji, kjer so že kot ledene ki so kopnem. Vsako pomlad se jih celo vrsta odkrjne ter zmuze.

Led v Grinlandiji je posebno občutljiv ob ogrevanje solnčnih žarkov. Brž ko se vrne pomlad tajkaj, se jamejo lomiti ledene gore od ledenskih, odkoder spolze v morje, kjer so potem v Atlantiku običajen pojav od maja do julija. Ali letos je bila zima v arktičnih krajih izredno topla. Zato so se gore lele lomiti že pet tednov prej kakor po navadi.

Na solnču so vidne nekakne pegi. Te vplivajo na toplosto solnčnih žarkov. Kadar je peg najmanj, tedaj pošilja solnce največ toplo na zemljo. V tem slučaju je največ ledene gor na morje.

Solnčne poge se menjajo v razdobju enajstih let. Vreme na Grinlandiskem se izpreminja z njimi.

Za naše gospodinje.

Kako odpravimo rjaste madeže? Rjaste madeže odpravljajo lahk s citronovim sokom, katemu pridene za nočevno konico soli. S to tekočino drgniti blago, ki ima rjaste madeže in ga potem sprek v gorki vodi. Če je blago le prav tanko, in bi mu drugemu želidovalo, vzemti gobicu. Posebeno pa je treba paziti, če je blago barvano. Poizkusni najprej, na malem koščku blaga, ali kislina dotično barvo prime ali ne. Če se barva v tej kislini spremeni, ne moreš z njo odstraniti madeža, temveč postane vedno večji.

Dajte kokošim apna in čiste vode! Včasih znašajo kokoši prav malo jaje, ali pa jajca z malem kokoškim lupino. Če daste kokošim malem apna pesku, vam bodo kmalu znašale jajca s trdo lupino. A tudi na vodo je treba paziti. Blatna in mlakučna voda ni nič pridelna, skrbite, da imajo kokoši vedno čisto in sveže vodo.

Dokazi kot najdbe nekje v centralni Ameriki, približno tam, kjer jo je Kolumb prvo odkril ter nešte drugih, nam pričajo, da so morali ljudje priti do življenja brez svetopisemskih Adama in Eva ter da je vzel mnoga tisočletja, da smo prišli do sedanje civilizacije. — J. P. Nevernik.

Library, Pa. — Zastopnikom "Prosvete", kateri me imajo za konkurenca, odgovarjam, da z nujnim konicom soli. S to tekočino drgniti blago, ki ima rjaste madeže in ga potem sprek v gorki vodi. Če je blago le prav tanko, in bi mu drugemu želidovalo, vzemti gobicu. Posebeno pa je treba paziti, če je blago barvano. Poizkusni najprej, na malem koščku blaga, ali kislina dotično barvo prime ali ne. Če se barva v tej kislini spremeni, ne moreš z njo odstraniti madeža, temveč postane vedno večji.

Dokazi kot najdbe nekje v centralni Ameriki, približno tam, kjer jo je Kolumb prvo odkril ter nešte drugih, nam pričajo, da so morali ljudje priti do življenja brez svetopisemskih Adama in Eva ter da je vzel mnoga tisočletja, da smo prišli do sedanje civilizacije. — J. P. Nevernik.

Library, Pa. — Zastopnikom "Prosvete", kateri me imajo za konkurenca, odgovarjam, da z nujnim konicom soli. S to tekočino drgniti blago, ki ima rjaste madeže in ga potem sprek v gorki vodi. Če je blago le prav tanko, in bi mu drugemu želidovalo, vzemti gobicu. Posebeno pa je treba paziti, če je blago barvano. Poizkusni najprej, na malem koščku blaga, ali kislina dotično barvo prime ali ne. Če se barva v tej kislini spremeni, ne moreš z njo odstraniti madeža, temveč postane vedno večji.

Dokazi kot najdbe nekje v centralni Ameriki, približno tam, kjer jo je Kolumb prvo odkril ter nešte drugih, nam pričajo, da so morali ljudje priti do življenja brez svetopisemskih Adama in Eva ter da je vzel mnoga tisočletja, da smo prišli do sedanje civilizacije. — J. P. Nevernik.

Library, Pa. — Zastopnikom "Prosvete", kateri me imajo za konkurenca, odgovarjam, da z nujnim konicom soli. S to tekočino drgniti blago, ki ima rjaste madeže in ga potem sprek v gorki vodi. Če je blago le prav tanko, in bi mu drugemu želidovalo, vzemti gobicu. Posebeno pa je treba paziti, če je blago barvano. Poizkusni najprej, na malem koščku blaga, ali kislina dotično barvo prime ali ne. Če se barva v tej kislini spremeni, ne moreš z njo odstraniti madeža, temveč postane vedno večji.

Dokazi kot najdbe nekje v centralni Ameriki, približno tam, kjer jo je Kolumb prvo odkril ter nešte drugih, nam pričajo, da so morali ljudje priti do življenja brez svetopisemskih Adama in Eva ter da je vzel mnoga tisočletja, da smo prišli do sedanje civilizacije. — J. P. Nevernik.

Dokazi kot najdbe nekje v centralni Ameriki, približno tam, kjer jo je Kolumb prvo odkril ter nešte drugih, nam pričajo, da so morali ljudje priti do življenja brez svetopisemskih Adama in Eva ter da je vzel mnoga tisočletja, da smo prišli do sedanje civilizacije. — J. P. Nevernik.

Dokazi kot najdbe nekje v centralni Ameriki, približno tam, kjer jo je Kolumb prvo o

Proces proti herringim rudarjem.

Marijan, Ill. — (Fed. Press.) — Rudarji, ki so otočeni umora stavkokazu in gardista Antonija Mulkovicha v znanih izgredih v Herringu, so v torek izvojevali veliko znago, ko se je njihovemu zagovorniku A. W. Kerru posrečilo dosegeti, da je sodnik Hartwell zavrgel izpovedi treh državnih prič, dočim vprašanje četrte priče še ni rešeno. Trije farmerji so pricali, da je nekdo streljal na tovorni avtomobil, v katerem so se vozili stavkokazi iz Carbonala k Lesterju v premogovniku dne 21. junija, to je dan pred izgredom. Državni pravnik je vstrajal, da je streljanje na avtomobil bilo "dele splošne zarote", toda Kerr je prepričal sodnika, da izpovedi farmerjev nimajo nobene zveze z otočnico.

Dr. O. P. Shipman, zdravnik v službi operatorjev, ki je pričal pri prvi obravnavi, je zdaj zopet nastopal za državo. Prišel je naravnost iz Floride, kjer se je mudil na poštincih; zdi se, da je doktor precej premisljeval o procesu, ko je bil na počitnicah, kajti njegova izpoved je nekoliko daljša in veliko drugačna od prve. Ko ga je Kerr prijal, zakaj je pri prvem procesu zamolčal nekatere stvari se je dr. Shipman izgovoril, da se je bil za svojo kožo. Dobil je grožnjo od neznance, da bo ustreljen, ako pove vse kar ve. Dr. Shipman je zopet priznal, da njen poklic je, pričati na sodišču proti rudarjem, ki so pobiti pri delu in točijo za odškodnino.

OSIVELA STAROST IN MUNIČAJN NAREDITA SLABO MEŠANICO.

San Francisco, Cal. — Starost in nove opojne pijače ne gredo skupaj.

Osemindesetletni starec Tomaž Zeke pravi tako. Odnekod blizu Sante Rose je prišel Zeke v mesto, da se nekoliko pove seli ob kozarco dobre pijače.

Malo je šel po mestu ter se potem napotil proti tretji cesti, kjer je znana gostilnica. Spotoma mu pada v oči neka druga gostilnica, ki se je skrivala pod kriko luhkih pijač kot eno najzivahnjejših tihotropskih shajališč. Starec stopi notri ter si privoči par kozarčkov prav pristnega munčajna. Ali pišča, ki jo je povzročil, je imela tako silo v sebi, da je revez izgubil pri priči svoje ravnovesje.

Kmalu potem je opazil neki red njegovo negotovo in gugasto hojo, pa ga odpeljal pod — streho.

AMERIKA SE POSLUŽUJE ELEKTRIČNE ENERGIJE V VELIKI MERI.

Cleveland, O. — V Združenih državah porabijo skoro toliko električne energije kakor v vseh drugih deželah skupaj.

Statistika, ki je bila za leto 1920, pravkar dokončana, kaže, da znača vsa porabljena električna energija celega sveta 99,456,300,000 kilovatov, in od tega je je porabil ameriški narod v Združenih državah nič manj kakor 49,802,000,000 kilovatov.

V Združenih državah je je bilo 13,8 odstotka ali 6,870,000,000 kilovatov porabljeni za razsvetljavo, s 56,6 odstotka ali 42,932,000,000 kilovatov pa v tovarnah in rudnikih na farmah in pa v obravnavanju železničnih dežel. Nemščija je druga za Združenimi državami v tem oskrbi. Tam so porabili električne 8,600,000,000 kilovatov eno leto.

WILLIAM S. CARTER, UMREL.

Washington, D. C. — Bivši predsednik bratovladine lokomotivnih kurjačev in strojnikov je umrl v neki baltimorski bolnišnici dne 15. marca. Mr. Carter je bil star 63 let ob svoji smrti. Pokojnik je bil v tem stikih z železničnim strokovnim unijonom od svojega dvajsetega leta sem. Med zadnji svetovno vojno je služil kot delavski ravnatelj v zvezni železnični administraciji. Nastavljal ga je tedaj William G. McAdoo. L. 1922. je odločil predsedniško mesto v železničarski uniji. Na njegovo mesto je prišel sedanji predsednik Robert.

Proces proti Fosterju.

St. Joseph, Mich. — (Federated Press) — Francis Morrow, zvezni detektivski vohun, ki je bil delegat na tajni komunistični konvenciji v michiganski kuni zadajo poletje, pripoveduje že dva dni kot glavna državna priča o gibanju "nevarenih radikalcev". Tožiteljstvo je privleklo na koščekovin in popisanega ter potiskanega papirja, o katerem trdi, da so listine, ki so bile zaplenjene na konvenciji, ko so detektivi in politični razbili zborovanje. Med tiškovinami je ustava in platforma komunistične stranke, spisi Lenina in Trockija, brošure, ki jih je pisal Foster za časa jeklsarske stavke in lanskoto leto, ko se je vrnil iz Rusije, ter druge podobne reči. Morrow ima nalogo, da identificira vsako listino, na podlagi katerih namerava država dokazati, da so delegatje sklepali o "nasilnem strmoglavljenju ameriške vlade".

Na pritisk zagovornika Walaha je Morrow priznal, da je bil le nadalni delegat in da ni imel vpogleda v krog zaupnikov in obornikov stranke. Na vprašanje, kako je mogel torej že vnaprej izvesti vse načrte in predloge komunistov, ki so bili pripravljeni za konvencijo in kako je mogel dobiti klijec do listre, v kateri so si dopisovali "zarotniki", kakor je pričal, ni mogel Morrow dati jasnega odgovora.

Iz odgovorov, ki jih je dajal Morrow na vprašanja državnega pravnika, je lahko razvidno, da je vsa njegova povest posledica dobrih vaj.

MOŽ, STAR 105 LET, SE JE OŽENIL DRUGIČ.

Lampjas, Tex. — Ko je bil Josip Allen Russell iz Lampjas-a star 105 let, se je oženil drugič ter vzel za ženo 56 let staro Marijo Bowers. Ženska je umrla pred dvema letoma.

Russell pa je še živ in je pri tem zdravju, čeprav je pred enajstimi meseci dolobil 109. leta svoje starosti. Če prej ne umre, jih bo imel dne 12. aprila 110 na svetu.

Možak se vedno zelo zanima za politiko, ali še vseeno ni došel pričel do zaključka, da ni niti demokrata, niti republikanske stranke v sedanjih oblikah prava politična stranka. Starec je bil rojen v tej deželi. Bolan še ni bil nikoli v svojem življenju. Ali kljubtemu mu doslej še ni prišlo na misel, da bi nam naslovil, kako naj bi najlažje dosegli tako visoko starost.

IZPREMENBA OBČEGA PRAVA.

Hartford, Conn. — (Federated Press) — Po takozvanem občem pravu, ki je temeljna postava v državah, kjer ga niso nadomestili z lastnimi statuti, meni postava v nesreči, v kateri umrjeta mož in žena obenem in se ne določiti, kateri od oba je umri prvi, da umrje žena prva.

To se pravi, da pripade takšno premoženju, ki je bilo last oba, edinole moževim določenjem.

To ne bo več tako v državi Connecticut. Državni senat je sprejet predlogo, ki jo sprejme skoraj gotovo tudi poslanska zbornica. Po tej postavi bo postava smatrana v nesreči, kjer umrjeta mož in žena, smrt oba za istosno, če se ne bo dalo dognati nasprotno. In do premoženja bodo imeli v takih slučajih pravice dodeliti oba ponesrečencev.

Rumunski poslanci revidirajo ustavo s posesti.

Bukarešta, Rumunija. — Rumunsko zborstvo je zadnji teden pričela z revizijo ustave. Ko je bila debata na prvi seji končana, je trideset poslancev planilo iz zbornice z razbitimi nosovi in oproščanimi obrazi. Bil je splošni pretep v zbornici.

HOOVER JE ZA PRIZANJE RUSIJE?

Moskva. — Moskovski listi poročajo to dni, da je Hoover, tajnik departmanta za trgovino ameriške administracije, spremenil svoje stališče napram sovjetski vlad in je zdaj načrtovan vstopstavljenju zastavnikom od svojega dvajsetega leta sem. Med zadnji svetovno vojno je služil kot delavski ravnatelj v zvezni železnični administraciji. Nastavljal ga je tedaj William G. McAdoo. L. 1922. je odločil predsedniško mesto v železničarski uniji. Na njegovo mesto je prišel sedanji predsednik Robert.

Kralj v britiski zbornici radi Ircev.

London. — V pondeljek 19. t. m. je bila v nizji zborstvi ostra debata radi izgonov irskih republikanov iz Anglije. Debata so sproščili laboristi. Na njegovo mesto je prišel sedanji predsednik Robert.

Iz delavskega sveta.

(Federated Press)

V Portlandu, Ore., so se organizirali čepljarji.

Unija klobušarjev in čepljarjev ima svojo 14. letno konvencijo v New Yorku. Otvoril se je 1. maja.

Delavska stranka v St. Louisu (vse delavske politične frakcije so združene v enotni fronti) vodi vročo volitno kampanjo. Občinske volitve so 3. aprila. Stranka je postavila kandidate za vse mestne odbornike in druge uradnike.

Centralna delavska unija v Clintonu, Ind., zahteva, da se Saceu in Vanzenoti dovoli nova obravnavna. Centralna unija predstavlja 6500 organiziranih delavcev.

PREDSEDNIK IN KARINETNI ČLANI IMAJO PREVOD OBLASTI.

Washington, D. C. — (Federated Press). — Predsednik Združenih držav in člani njegovega kabinev bi morali odločiti mnoge oblastne pravice, ki so si jih prizovljili v zadnjih letih, meni lahki komisar columbijskega distrikta.

V govoru, ki ga je imel komisar pred tukajšnjim klubom Klinanis, niti otočnice ni bilo. Dovolj je bilo, da ga je dovolil Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin, niti otočnice ni bilo.

Dovolj je bilo, da ga je dovolil

Donu vohunu, ki je slišal njegove besede. K sreči so prišli v Logan zvezne dežete in farmarjev brat je speljal na generala Bandholza. Ako pridejo rudarji semkaj, si lahko vzamejo prasiče in krompirje v taborijo na mojem polju.'

Se-tistega dne je bil aretiran.

Tiranin,

Naše družinske razmere.

Ispod grada. — Zanimajo me zadnje čas dopisi o družinskih razmerah in da žensk, ki so na vede vzroke, radi katerih so bile prisiljene zapustiti svoje može. Drugi odgovarjajo, da jim ti dopisi presedajo. Tudi jaz sem ena tistih, ki še nisem bila nikoli poročena in moža imam že 22 let. Mislim pa, da pravico ki jo ima mož, isto mora imeti žena, da se tudi lahko oglasi in pove svetu svoje mnenje o zakonu.

Nekateri prištevajo to nekakšni epidemiji in da "Prosveta" ni za také dopise, da je predragocen list in je dosti bolj podučljivih stvari za poročati, pa ne take nešanosti. — Kaj ni ravno to velika žols, da sprevidijo oni, ki še niso skupili takega pasjega življenja. Tako se lahko premislijo, kaj je zakon, da potem ravnajo previdnejše in ne pridejo v podobne nesreče.

Da ni sreče v družinah je v veliki meri krivo preveliko število otrok. Mož se znaša nad ženo, da je ona kriva, žena pa na moža. Tako se goji preprič, članji v družini pa se le množe in zakonsko svrata krvido druga drugega. Pravega vzroka pa ne ve nobeden. Doživelja sem vse to sama, storkija se je oglašala vsako leto, mož pa me je zmerjal, da je bilo groza. Hekej je, da je vse moja krivda. Bolezen je bila v hči kar za stalno, enega dne ne vem, da bi se bila počutila zdravo v best letih. Šla sem na bojno pot in molila zvesto ter iz arca, da bi ga spreobrnili bog in bi ne bil tak surov naš napram meni, ko sem itak dovolj kaznovana z otreoci in holenčki. Molila sem iz vesega srca, da bi ne bilo več otrok in tako sem bila prepričana, da me bog mora učiniti, še le malo ališ moje vadilovanje. V cerkvi domače fare sem vedno molila, da se mi je, da mi celo svetniki prikimavajo ter odobravajo mojo molitev. A vse zaman. Čim bolj sem molila, pogosteje se je oglašila storkija, mož pa je zmerjal in me zaničeval. Smejstji so mi prišeli celo drugi ljudje.

Mesto da bi me bili podučili, da so bili oni pametnejši, so se mi rogali. Nekoč me pride klicat so-

seda — bila je Nemka — ki me povabi, da grem svečer z njo. Velika red bo, je rekla, sestanek socialistov, nastopili bodo razni govorniki in tudi ženska bo govorila. Take pridige kot bo ta, še nislišala, mi je rekla. Vesela som pritrčila, da pojdem, ker rada poslušam lepe pridige, odpravila sem se in šli sive.

Velika dvorana je bila nabitna ljudi. Čutila sem se nekam zadovoljno da nas je toliko. Nastopili so govorniki in pričeli slišati gorje proletariata. Najbolj pa je vzbudila zanimanje 15 letna deklica, ki je pričela pojavljevati žensam, kaj je vzrok njih trpljenja itd. Takega govorja nisem slišala kot je bil tisti. Domov vracači se mi je zdelelo, da se mi je prestavila glava in oči, da vidijo jasneje. Sosedka me je vprašala, kako mi je kaj ugajalo na shodu in odgovorila sem ji, da holjke ni moglo biti. Tako sve hodile skupaj na socialistične shode in razne prireditve. Prisla sem do prepričanja, kaj je vzrok našega gorja, pustila sem krive učitelje na lečah in jih ne šla več poslušati. Kar sem jih nehala poslušati in pričela misliti s svojimi možgani ter zahajati med zavedene ljude, ni bilo več storkije v hči in tudi moj možiček se je poboljšal.

Iz tega sklepamo, da se storkija boji "bolševikov", prav radi pa ima nevedne, ki sledijo onim, kateri imajo nebesa še na tem svetu, a jih drugim ljudem obetajo nekaj gori nad oblaki. S peklom pod zemljo stražijo, medsto da bi dali pravi podnik in stražili s peklom na zemlji. Ali ni smešno, da bi se bali pekla po smerti, da pa že sedaj živime v nem? Muke občutimo, ki nam jih prisadajojo pekliščki možgotev. Kdor do danes ni prišel k sebi, ne bo sposnal nikoli in vreden je pomilovanja.

Zato pokazimo tudi žens, da lamanu pravico pisati in se budimo iz tisočletnega spanja. Protiv vseki krivični, bodisi od strani moža ali proti sedanjemu krivnemu redu, ki je največ kriv priporov v gorju med proletarskimi družinami. Torej ne nastopljaj proti ženi, da spada k peči. Dostizem je, ki bi s svojimi naprednimi mislimi posekala marsikatero moža. In marsikateri moži indi-

Pomlad je bila. Kristalna rosa po travnikih je žarila v mavričnih barvah, iz gozda je dihalo življenje in vduh mladosti narave je plaval po zraku, ko se je napotil po široki beli cesti iskat srečo. Mlad je bil, jedva mu je bilo deset let, bladnih lic, iz oči mu je sevala odločnost in modje dihalo iz njegovega telesa. Posnomo je korakal mimo bogato obdelanega pojha, s cvetjem posutih lival, sreč mu je bilo lahko — kraj u sedi narave.

Dolga je bila cesta, gladka kamkor miza, ne, tudi kamenje je bilo na njej, ostro kamenje.

Duša je pila karke mladosti, dvigala ga v višavo, pogled je plaval v daljavo za srečo. Noga je zadela ob trd oster predmet rdeča kri se je posedila po beli cesti in jo pomazala.

Takrat se je v njegovem sru rodilo prvo sposnanje. Glava mu je klonila na prsa, obsojje je zgnilo rožnate hrave, kralj se je čutil poniranega, majhen atom sreči vsemirja.

Obvezal si je prst na nogi, tok sasa je zaceli rano, beli široki cesta ga je vedia v daljavo po kateri je stopal zanaprej opremje, saj je bilo na njej kamenje, ostro kamenje, in kdor se spotakne, pa-

zveder so ure potekle, ker Srbija ni zadostila avstrijskemu ultimatu z zadovoljivim odgovorom.

Hude slutnje so legle na prsi. Svinčeni oblački so se še bolj zrostili.

Tri ure pomeje so naznamile posebne izdaje:

"Vsi odnošajo se Srbijo prekinjeni, ker si Srbija ne da segati v žive meso. Avstrijski poslanik zapustil Beograd. Vojna nelognibna."

Vonj svede krvi in sniad včaganega smodnika je napolnil teško ozračje...

Z neutelnim strahom so začule mnogi to trdo veste. Zahtele so in padle na kolena:

"Šibe vojske redi nas, o Gospod! Odvrni od nas to strašno gorje! Prizanesi nam ubogim in nedoljnim, prizanesi nam siromakom, ki nočemo in ne želimo nikomur hudega!"

Od severa je odmevalo pijano tuljenje načuvanih tolip:

Smrt Srbom! Gospod vojnih trum, udari naše sovražnike, pokonči ih, obrani našega cesarja, naše orodje blagoslavlji!"

V nedeljo zjutraj je naredil nemir. Vozovi so rotopali in vlastili iz skladis novi munduro, provijant, municio. Zauzana je bila mobilizacija tretjega kraja. Po cestah so hiteli ljudje, nemirni, bledi, objokani, prestrašeni, obupani, postajali na vogalih, strmelj v svede plakati, segali si v roke, postavljali se, šečeli si vse sreči in skorajnjega svjedoka.

"Kdaj pojde?"

"Čemu je tega treba hilo! Mar misli Avstrija, da nas bo poganjala nad Srbe! Naj jo rajmo vratne vrag v vse tiste, ki pojdejo nad brate..."

"Passt!"

Bližali so se neznani, hladni obraci in krivo pomerili vsakega od glave do nog...

"Na Gradu so jih že dvajset ustrolili."

"S Srbi so se že udarili."

"V enem tednu bo vojna končana, mi še noster ne pridemo."

"Ne, ne, Rus ne zapusti Srba."

"Avstrija bo tepeva."

"Passt!"

Vsevprek so še take govorice. Skrivno so si ljudje šeptali in se plašno oziiral na okrog. Svinčena mora je padala na zasluženi narod, v kri in možg sta se mu zajedala strah in trepet. Soljni vankrik fantov in mož in jokajoči klic žen in deklet sta se močala z bridkim soglasjem halostnih dni...

Mrgolelo je vojaštva v novi opremi, akripali so čevljiv in beli jerimeni, hrbitide pa se je krivile pod pesu svinčeno teških tornistor. Nove trume fantov in mož so prihajali z dečelje, pijane, vriškajoče in poirtje. Po vojašnicah in po ženskah je vrije vsekršno noter in ven. Kleivine, vadihi, triški, krohot, rohnenje, strahovanje — vse se je močalo z vredčelimi svoki godbe, ki je neumorno igrala. Skriatje z sobmi je spremjalo slovensko prisego, ki so jo zaklinjale trame osenziju in domovini, oroku in smrti...

Dalis orihodaši.

Na krvavih poljanah.

Trpljenje in strahote z bojnimi pohodov bivšega slovenskega planinskega polka.

Posebeno bratom trpinom, katerih trpljenje je bilo bresmejno, katerih krijeva pot je bila brozkončna. Bratom trpinom, ki so se zgrudili, bresplodno izkravali, ki trohne v neblagoslovjeni zemlji, pozabljeni, neslavni...

Posebeno zaslužjenim bratom, katerih domovi so gledali grozo, strahote, ki so jim izkljuvale odi, iz katerih počastno strme le še strahovi...

Zaslužjenim bratom, katerih zemlja je s krvjo oškropljena, s kostmi posejana... Zaslužjenim bratom, katerih domovi so gledali grozo, strahote, ki so jim izkljuvale odi, iz katerih počastno strme le še strahovi...

Zaslužjenim bratom, katerih zemlja je s krvjo oškropljena, s kostmi posejana...

Zaslužjenim bratom, katerih jok se čuje preko razrušenih grobov, se spaja s polnočnim ječanjem duhov, ki nimajo pokoja...

Zaslužjenim bratom, katerih jok je iz nobenega trdrega robstva...

Zaslužjenim bratom, ki škrtajo v stanjenju zobe kletev krvave osvete...

Kdor le podira, ne bojim se ga, še manj ga častim. Le kdor ustvarja, zida, junak je ta kraj prida.

A. Ašker.

Ko so potekle ure...

Zvenketalo je jeklo po cesarskih državah, pela je na brusu, na naklu ostrina, namočena v jedkem otrovu. Naraščali so polki čilih ljudi, trdo je udarjal korak. Izsvajajo so ročljale sablje rejenih, osabnih oficirjev.

Iz nemške dežele je prihajalo zlo, ta samo še Bog je nad nami — nikar drugega ni! — Udarji, Avstrija, udari po zločinski Srbiji! Porudi, požgi, pomendraj in pomori vse, kar se ti ustavlja! Istrbi sebe same, kaznui svoje pritepeno narode! Za teboj smo mi. S Francijo obraščamo in ruske kmete pošljemo v njih Ural. Naprej, nezmagane armade! Naprej v sorazne dežele! Pomendrajte vse, kar se vam protivi! Vse mora na koleni pred našimi nezmaganimi kori, vse od vam do zahoda!

Zavelenelo je brušeno jeklo. Svinčena teža je visela nad narodi, neznanja sopara jih tlačila k tlu.

Petindvajsetega julija 1914. leta ob šestih

de, ne vstane tako kmalu, on pa je hotel naprej za ciljem.

Saints je zlatilo z zadnjimi farnimi vrhovi, temno senco so polegale po polju in lahni vetrč je objel njegovo postavo ter se igral z laumi, ki so mu padali neurejeni po čelu. Življenje narave se je podalo počitku, upi so se razobilili, kakor isigne dan tam za gor. dolga je bila še ravan in na njej — ta bela cesta.

"Ha, tam se sveti luč. Mogoče je koča, vas mest, morda celo — sreča. Urno naprej!" Predmet je.

Na pragu so sedeče postave zavite v umazane cunje, njen hrbti so bili sključeni in skozi mrak je videl žuljave roke, pa te gube na razulenih lichih. Tiko so govorili, kakor bi se bali svoka svojih besed, ter se skrivali v temoto, kakor bi se bilo hoteli zakriti pretinčno bolest. Polno jih je bilo, skozi ob cesti, na stotine, tisoče...

Stopil je k njim.

"I ljudje boljji, ali je pri vas sreča?"

Porogljiv smeh mu je udaril nasproti, kosti v sklepih so jim zaščipale, da je strahom odhitel napred.

Z dvomom se je vprašal.

"Čemu toliko kamenja na cesti...?"

Za ovinkom je stala krčma. Petje se je razlegalo iz nje in hriplavi glas harmonike je odmeval v temno noč. Duh po vnu in razgretem potu mu je udaril nasproti, ko je ustil. Mladi pari, napolj pijani, med njimi možje, katerim je še jesenska slana pada na lase so se vrtili po taktu godbe. Na pedi pa so sedeli otroci, ter udihavali v zdrava telesa opojni duh strupa. S strahom se je vprašal: "Ali je tu sreča, katero izem..."

Naročili si je vina, pil kozarec za kozarcem, pograbil dekla za pes, ter se zavrel v krogu, plesal do blaznosti. Bela cesta se mu je izgubila ispred oči...

Pijane postave so popadale na tla, po klopeh, vino je teklo po misah, spačeni obrazci so se mu rečali nasproti in skozi oblake dima je svetila kakor kremica — luč — zadnjih up. Zastudilo se mu je vse to, planil je v temno noč — za njim pa se je vlekla rdeča lisa... ranilo ga je kamenje... Jutro je vstajalo iz svojega mehkega ležišča, blado jušno polno upa. Ob cesti je stala tovarna s svojimi visokimi kamni iz katerih se je vili črn, zaduljivi dim. Krenil je z belo cesto skozi velika železna vrata.

"Torej na cilju!"

Transmisije so rotopale, kolesje se je vrtelo z neznansko silo, med stroji pa so šivale temne sence. Grozeče kače žarečega želaza so metalni stroji od sebe, okrog in okrog same peči. Nič smeri, nič počitka, sami stroji, brez misli, brez odločnosti — stroji — od šelesnih velikanov tja do malebitne bitja — sami stroji.

"Za katerega delajo te mešane mašine," je čudom vprašal, "za srečo?"

Stopil je k njim, potipal jih je z roko, mrzlo železo eni, drugi vrči, zaliti od pota, sajasti črni od dima.

"Vi, vi ste srečni," je zakričal "vi, vi motovila, je to delo vaših rok za vas!"

"Ha, ha, hal... za gospoda tam dol." Pripognite se in pobegneti kamenje — stroji — stroji brez misli, odločnosti, delujoti, mrtvi stroji...

Vstavl je se sredi ceste na poljani, čemu naprej! Ni je sreča. Temne sence na pragovalih, pijane karikature v krčmi, gorenje stroji v tovarni jo nočajo. Ne belo cesto sami mečejo kamenje, sami sebi v skledo grenačke solze.

Predramil ga je vesel otročji krik z bližnjega travnika. Kakor električna iskra mu je živilo skozi telo. Smejh, otročji vik.

Še enkrat je pogledal po ravnini, po tebi jeleči, črti, potem pa je vzel slovo od s kamenjem posute ceste. Na livadu ga je gnalo, ne seleno trato, med kup malčkov. Mlado deklico je prijel za glavo, jo gledal dolgo, zelo dolgo, ter pili srečo iz teh nedolžnih oči.

"Dete, drago dete! Daj, da pričasim na tvoja rdeča lička poljub, daj, da poločim mojo trudo glavo v tvoje naročje in si s twojim krilem obvezem krvave noge..."